

Čís. 510.

- I. **Platnosť kodicilu, v ktorom závetca po zriadení testamentu ustanovil odkaz, nie je závislá od platnosti testamentu; v spore o neplatnosť testamentu nie je potrebná účasť odkazovníka.**
- II. **Porušenie ustanovenia § 3 zák. čl. XVI/1876, že testamentárni svedkovia majú byť spoločne prítomní, činí testament neplatným.**

Testamentárnym svedkom je len ten, koho závetca pokladal za svedka a činil k nemu svoj prejav. (Rozh. z 25. IX. 1941, Rv 360/40).

Prvý súd v spore zákonného dediča proti testamentárnym dedičom atď. o vyhlásenie testamentu za neplatný atď. čiastočným rozsudkom vyriekol, že testament Eberharda L., vystavený 29. mája 1931 v M., je neplatný a že po tomto zostaviteľovi nastáva dedenie podľa zákona. **Odvolací súd** tento rozsudok potvrdil.

Slovenský najvyšší súd dovoláciu žiadosť žalovaných zamietol. Dôvody:

Žalobník domáhal sa žalobou, aby bolo rozsudkom vyrieknuté:

- a.) že hlavný testament zostaviteľa Eberharda L. vystavený 29. mája 1931 v M. je neplatný a že celá pozostalosť 15. marca 1936 zomrelého Eberharda L. pripadá titulom zákonného dedenia žalobníkovi,
- b.) že »Schenkungsurkunde« vystavená v M. 30. júla 1931 je neplatná,
- c.) že kodicil vystavený 11. novembra 1931 je neplatný,
- d.) že kodicil vystavený 11. mája 1935 nevstúpil v platnosť (účinnosť).

Na prípad neustálenia neplatnosti hlavného testamentu v smysle návrhu a.) uplatňoval ďalej žalobník nárok na prisúdenie povinného dielu a uplatňoval nároky na ustálenie a zaistenie pozostalostnej podstaty.

Neplatnosť hlavného testamentu zo dňa 29. mája 1931 odvodzoval žalobník pôvodne len z materiálneprávných dôvodov, a to pre rozpor obsahu posledného poriadku s ustanoveniami zák. č. 179/1924 Sb. z. a n. (o zrušení sverenstiev), pre nedostatok menovania dediča, pre nedostatok schopnosti zostaviteľa k voľnému rozhodovaniu a pre úskočné nahovárание zostaviteľa 1. žalovaným.

Po prevedení dokazovania žalobník na ústnom pojednávaní pred prvým súdom dňa 4. októbra 1939 konanom predniesol obsah svojho prípravného spisu r.č. 12, doplnil svoj žalobný petít a žiadal neplatnosť hlavného testamentu vyhlásiť aj z dôvodu jeho formálnej neplatnosti preto, lebo pri jeho zriadení neboly zachované náležitosti, predpísané § 5 zák. čl. XVI/1876.

Krajský súd v B. po opätovnom výsluchu svedka Dra E. S. obmedzil svoje rozhodnutie len na otázku platnosti alebo neplatnosti hlavného testamentu a čiastočným rozsudkom č. r. 17 tento testament vyhlásil za neplatný, a to jedine z dôvodu dodatočne uplatňovaných formálnych jeho nedostatkov. Tento rozsudok v tomto znení bol potvrdený aj rozsudkom odvolacieho súdu.

1 – 3 žalovaní z dovolacej žiadosti vytýkajú, že oba nižšie súdy neoprávnene sa zaoberali len dodatočne predneseným dôvodom formálnej neplatnosti hlavného testamentu.

Pokiaľ dovolacia žiadosť s tejto stránky výslovne vytýka neprípustnú zmenu pôvodnej žaloby, treba poukázať na to, že – i keby v súdenom prípade skutočne išlo o zmenu žaloby, o akú však nejde – podľa posledného odseku § 188 Osp. by bol opravný prostriedok proti súdnemu rozhodnutiu, ktorým bolo povolené prejednanie tejto zmenenej žaloby, vylúčený.

S meritórnej stránky však čo do neopodstatnenosti tejto námietky už odvolací súd správne poukázal na stanovisko zaujaté v podobnej otázke v rozhodnutí Najvyššieho súdu bývalej ČSR, uverejnené v Úr. sb. pod č. 1629.

Podľa tohto stanoviska – za správnym uznaného aj Slovenským najvyšším súdom – staršou súdnou praxou (napr. rozh. bývalej uhorskej Kúrie č. 5224/1900) nepripustené dodatočné uplatnenie v žalobnom spise neuvedených nových napádacích dôvodov bolo vylúčené len so zreteľom na formálny predpis vtedy platného občianskeho súdneho poriadku (zák. čl. LIV/1868) ako formálne oneskorené.

Nový občiansky súdny poriadok (zák. čl. I/1911) podľa predpisu § 188 bod 1. nepovažuje za zmenu žaloby, keď žalobník – bez zmeny žalobou uplatňovaného práva – na založenie tohto uvedie nové skutočnosti, alebo uvedené opraví, ba čo viac § 498 Osp. poskytuje strane možnosť, ešte aj v odvolacom pokračovaní v medziach § 494 uviesť k založeniu žalobou uplatneného práva aj také skutkové okolnosti a uplatňovať na obranu alebo ako útok také nové práva, ktoré pred prvostupňovým súdom vôbec neboli uplatnené.

Žalobník žalobou uplatňuje nárok na pozostalosť neb. Eberharda L. titulom zákonného sostupného dedenia z dôvodu neplatnosti ním učeného testamentu.

Žalobou uplatnené právo samo a jeho základ zostaly aj po doplnení žalobného petitu nezmenené, uvádza však žalobník k jeho založeniu nové skutkové okolnosti, k čomu mu ustanovenie ods. 1 § 188 Osp. bezpochybné poskytuje právo.

1 – 3 dovolatelia ďalej vytýkajú, že nakoľko kodícil (dovetok) vždy závisí od osudu testamentu a že nakoľko v prípade neplatnosti testamentu aj dovetok práve tak stratí platnosť ako testament sám, bez sporovej spoluúčasti Ireny E. (odkazovníčky podľa dovetku z 11. novembra 1931) ani v otázke platnosti hlavného testamentu (z 29. mája 1931) nemohol byť vynesенý čiastočný rozsudok.

Táto dovolacia výtku neobstojí.

Už § 5 časti I. dočasných súdnych pravidiel zrušil predtým trvavší rozdiel medzi testamentom a kodícilom (dovetkom), ktorý pozostával nielen čo do náležitosti týchto dvoch posledných poriadkov (§ 6 zák. čl. XXVII/1715), ale aj v tom, že kodícil nesmel obsahovať

menovanie dediča a že predpokladom platnosti kodicilu bolo jestvovanie platného hlavného testamentu. V dôsledku toho podľa terajšieho práva s poukazom aj na § 14 zák. čl. XVI/1876 kodicil musí byť pokladaný za samostatný testament, ktorý čo do vystavenia podlieha tým istým náležitostiam, ako hlavný testament a ktorého platnosť je nezávislá od platnosti drieb zriadeného testamentu.

Keďže teda na vyrieknutie neplatnosti hlavného testamentu smerujúca čiastka žalobného petitu z jediného dôvodu nedostatku jeho formálnych náležitostí neodvisle od úspechu alebo neúspechu ostatných čiastok žalobnej žiadosti mohla byť s hľadiska § 388 Osp. nižšími súdmi oprávnene riešená čiastočným rozsudkom (ba keď toto čiastočné riešenie odôvodnené bolo aj hľadiskom procesnej ekonomie, vylúčiac takto potrebu ďalšej nákladnej sporovej spoluúčasti kurátora neznámych čakateľov sverenskej substitučnej podstaty), k prejednaniu a k riešeniu jedinej otázky platnosti alebo neplatnosti hlavného testamentu sporová spoluúčasť pozdejším dovetkom ustanovenej odkazovníčky Ireny E. doteraz nebola potrebná.

Všetci dovolatelia v dovolaní zastávajú stanovisko, že popri svedkovi J. V. a Š. P. aj advokát Dr. E. S. musí byť pokladaný za testamentárneho svedka, a že nakoľko v § 5 zák. čl. XVI/1876 predpísané prejavy aspoň v spoločnej prítomnosti svedkov Dra S. a V. boli učené a na listine náležite potvrdené, hlavný testament už aj z tohto dôvodu musí byť uznaný formálne platným.

Podľa platného práva a stálej súdnej praxe za testamentárneho svedka môže byť pokladaný len ten, koho sám testátor pokladal za testamentárneho svedka a ku ktorému učinil oné prejavy, ktoré podľa ustanovenia zákona pred týmito svedkami musí urobiť.

Zostaviteľom vlastnoručne písaný a podpísaný hlavný testament ako testamentárni svedkovia podpísali len Š. P. a J. V., po podpise testátora a uvedených dvoch testamentárnych svedkov vo zvláštnom (poslednom) odseku doložky Dr. E. S. len to dosvedčuje, že text testamentárnej doložky je jeho vlastným rukopisom a na to nasleduje osobitný podpis Dra E. S.

Odvolací súd v súlade s touto nespornou skutočnosťou a s obsahom svedectva samého Dra E. S. »vzhľadom na to, že ja som bol určený za vykonávateľa záveti, svedkom testamentárnym som nebol ja, ale druhí dvaja« a » dľa testamentu bol som ja ustanovený za vykonávateľa tohoto, preto z opatrnosti nechcel som podpísať testament ako svedok, poslal som šoféra V., aby priviedol iného testamentárneho svedka a V. za chvíľu sa vrátil spolu s P.« formálne bezvadne dospel k presvedčeniu, že pri vystavení hlavného testamentu Dr. E. S. s vedomím testátora ako testamentárny svedok neúčinkoval a preto opačné vývody dovolacej žiadosti nemajú základu. Taktiež bezzákladná je námietka dovolateľov, že by obsah doložky sám dosvedčoval, že Dr. E. S. pri tomto poslednom poriadku skutočne spoluúčinkoval v úlohe testamentárneho svedka.

Odvolací súd ďalej predpisom § 270 Osp. plne vyhovujúcim spôsobom odôvodnil svoje presvedčenie, že pri odporujúcich si svedeckých výpovediach Dra E. S., resp. Š. P. a J. V. posledne menovaní dvaja svedkovia zasluhujú viac viery a formálne bezvadne zistil, že v § 5 zák. čl. XVI/1876 predpísané prejavy testátora pri tvorení hlavného testamentu nestaly sa pri súčasnej spoluúčasti uvedených dvoch testamentárnych svedkov, resp. že pred svedkom Š. P. zostaviteľ vôbec neprejavil, že ním podpísaná listina je jeho testamentom.

Pri takto formálne bezvadne zistenom skutkovom stave odvolacím súdom zaujaté právne stanovisko zodpovedá ustanoveniam platného práva; sú preto dovolacie žiadosti v celku neopodstatnené a boli ako také zamietnuté.